

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-3-79-4>

УДК 338.448.1:[656.132'7]

Волинець О.О.

Національний університет харчових технологій

ТРАНСПОРТ В ТУРИЗМІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ АВІАЦІЙНИХ І АВТОБУСНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ НАПРЯМКУ

Анотація. Досліджено основні фактори, що визначають вибір виду транспорту при організації туристичних переміщень з України в європейському напрямку. Основну увагу приділено вивченню конкурентних показників автобусних і авіаційних перевезень, а саме: безпеки, ціни, часу поїздки. Встановлено, що в зв'язку з активним розвитком як авіаційних, так і автобусних, лоукост-компаній найбільш гостра конкуренція виникає між цими видами пасажирського транспорту. Проаналізовано фактор безпеки різних видів транспорту, як з точки зору споживача, так і у відповідності із загальноприйнятими методиками оцінки безпеки. На прикладі кількох європейських напрямків пасажирських переміщень оцінено співвідношення ціни і часу перевезення в основних низькотарифних авіаційних і автобусних компаніях. Встановлено, що в переважній більшості напрямків ціна авіаційного квитка виявляється до 47% менше автобусного. Порівняння ціни автобусного перевезення з авіаційним проведено без урахування вартості багажу.

Ключові слова: туризм, транспортні пасажирські перевезення, автобусні і авіаційні лоукост-компанії.

Volynets Oleh

National University of Food Technologies

TRANSPORT IN TOURISM: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF AIRCRAFT AND BUS TRANSPORT IN THE EUROPEAN DESTINATION

Summary. The basic factors that determine the choice of mode of transport in the organization of tourist movements from Ukraine in the European direction are investigated. The most popular in organizing tours from Ukraine to Europe are aviation and automobile modes of transport. Due to the lack of a sufficiently developed railway high-speed transport network in Ukraine, which could connect to European lines (for example, Thalys, TGV, Thello, ICE), such transportations are less in demand. In addition, due to the introduction of a visa-free regime with most European countries and the development of online ticket booking services, more and more Ukrainian tourists independently organize their trips. Therefore, this work focuses on the study of competitive indicators of bus and air transportation, namely: safety, prices, travel time. It is established that in connection with the active development of both aviation and bus companies, low-cost companies have the fiercest competition between these types of passenger transport. The safety factor of different modes of transport is analyzed, both from the point of view of the consumer and in accordance with the generally accepted methods of safety assessment. Using the example of several European destinations, the correlation between the price and time of passenger transportation for the main aviation and bus companies represented in this sector was estimated. It has been established that in the vast majority of directions the price of an air ticket is up to 47% less than a bus. The exceptions are destinations that are not served by low-cost aviation companies or there is no flight on a specific date. A comparison of the price of bus transportation with aviation was made without taking into account the cost of baggage. Indeed, low-cost aviation companies in the economy tariff include transportation of only small cabin baggage, and additional baggage must be paid. At the same time, bus companies use more loyal to the passenger baggage rules. Travel time by plane is significantly shorter even if there is a transfer. But aviation low-cost companies use minor secondary airports located quite far from major European cities, so additional costs and time and money are required to get to them.

Keywords: tourism, passenger transport, bus and aviation low-cost companies.

Постановка проблеми. Відомо, що в якості транспортного засобу автобус достатньо широко використовується в туризмі: автобусні екскурсійні тури, оглядові екскурсії містом, перевезення аеропорт-готель і т.д. Трансфер – одна з найважливіших і комфортних складових в загальному пакеті послуг, що надаються туристичними організаціями. У переважній більшості випадків для організації цієї послуги використовуються автобуси самих різних категорій, які можуть відрізнятися місткістю, рівнем комфорту і іншими характеристиками. У той же час активно розвиваються інші види транспорту, використовувани туристами. При цьому, в деяких випадках заміна автобусних перевезень альтернативним видом транспорту практично неможлива, в інших – створюються конкурентні ситуації, які для утримання або розширення власної частки ринку вимагають створення конкурентних переваг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми автомобільних і, зокрема, автобусних перевезень туристів зазвичай розглядаються в загальному комплексі послуг, що входять в туристичний пакет. Так, в роботах Мальської М.П., Антонюк Н.В., Худо В.В., Цибуха В.І. транспортні перевезення є частиною загальних досліджень, присвячених туристичному бізнесу та сфері міжнародних туристичних послуг [1; 2]. В роботі авторського колективу (Коваль П.Ф. та ін.) аналізується роль транспортної інфраструктури в розвитку візного туризму країни [3]. Крім того, стрімкий розвиток туризму і, відповідно, модернізація транспортних перевезень, потребують нових дослідженнях і оцінці перспектив [4]. Але навіть в роботах, безпосередньо спрямованих на вивчення автотранспортних перевезень в туризмі, недостатньо адекватних статистичних оцінок і практичних рекомендацій

[5]. У зв'язку з цим дослідження, проведені в даній роботі будуть доцільними.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У зв'язку з розвитком авіаційних лоукост-перевезень і відповідного зниження вартості подорожей літаком виникає проблема дослідження можливої зміни значущості інших видів транспорту, які використовуються в туризмі. Зокрема, чи можливий перерозподіл європейських міжнародних туристичних потоків між різними видами транспорту (авіаційний, залізничний, автобусний).

Мета статті. Головною метою цієї роботи є проведення порівняльного аналізу автобусних та авіаційних туристичних перевезень європейського напрямку з України з урахуванням факторів ціни, часу, безпеки та комфорту.

Виклад основного матеріалу. Міжнародні автобусні перевезення – одна з основних складових екскурсійних турів в Європу. Слід виділити дві особливості виїзних туристичних потоків останніх років: по-перше, це їх суттєве збільшення після введення безвізового режиму, а по-друге, зростання ролі інтернет-технологій в їх формуванні. Все більше громадян України, користуючись різноманітними сервісами бронювання квитків на будь-який транспорт, готелів, екскурсій подорожують самостійно. З'являються блогери з власними порадами щодо можливостей організації дешевих подорожей. Але, не для всіх категорій подорожуючих основним критерієм є низька вартість. Зручність, комфорт, мінімізація часу переїзду, якщо мова йде про екскурсійний тур, надійність, безпека – всі ці і інші критерії з різним ступенем важливості можуть бути враховані в залежності від осіб, що планують подорож.

До незаперечних переваг автомобільних подорожей можна віднести: зручність, комфорт і порівняно невелику вартість під час короткострокових поїздок або оглядових екскурсій; можливість швидкої організації перевезення туристичних груп до місць проведення певних спортивних або культурних заходів; відсутність обмежень щодо попереднього бронювання транспортного засобу; можливість впровадження певних змін в маршруті вже під час подорожі. Головним недоліком автомобільних, в тому числі і автобусних перевезень, здається рівень безпеки пасажирів, який є найнижчим серед усіх видів транспорту, що використовуються в туристичних поїздках.

Згідно з соціологічними опитуваннями ступінь довіри пасажирів різних видів транспорту (від найбільшої до найменшої) наступна: поїзд, автомобіль, літак. Тобто найбільш безпечним мандрівники вважають поїзд.

У той же час існує кілька методик, які використовуються офіційною статистикою для оцінки рівня безпеки транспорту. Як показники безпеки транспорту використовуються пасажиро-милі, співвідношення смертності до кількості поїздок, кількості пасажирів або рейсів. Найбільш точно вважають співвідношення загиблих на 100 миль – це 160 млн кілометрів пройденного шляху. Дані, наведені на рис. 1, розраховані саме за цією методикою.

Відповідно до цих статистичних оцінок найбезпечнішим вважається літак, після нього йде водний і залізничний транспорт, а автомобільні перевезення вважаються найнебезпечнішими.

Однак, слід говорити про неоднозначність такого висновку. Такі фактори, як велика різниця у відстанях, які можна здолати різними видами транспорту, кількість людей, що користуються певним видом транспорту, частота загиблих в перерахунку на один транспортний засіб дозволяють ставити під сумнів запропонований вище висновок. Зокрема, за загальними оцінками літаками щодня користуються близько 3 млн. подорожуючих, в той час як відповідна цифра для автомобільного транспорту становить понад 1 млрд. пасажирів. Таким чином, в частині безпеки і якщо існує можливість вибору, кожен пасажир керується власними аргументами.

Два інших показники, які слід віднести до ряду головних в процесі вибору виду транспорту, є ціна і час, що витрачаються на подорож. Якщо мова йде про відстань в декілька сотень кілометрів (з України в Європу), як для організаторів туристичних подорожей, так і для туристів, що подорожують самостійно, є можливість вибору між авіаційними, залізничними, або автомобільними перевезеннями. Поняття лоукост (lowcost) перевезень, яке раніше використовувалося для авіаційних рейсів, тепер з'явилося і в термінології автобусних компаній. Тому здається доцільним порівняти можливості авіаційних і автобусних пасажирських перевезень із України в Європу.

Проаналізуємо, за якими напрямками на даний час автобусні перевезення конкурують із авіаційними. Перетин кордону України автобусами відбувається через 93 пункти пропуску (АПП), розподіл яких за напрямками показано на рис. 2.

Найбільш завантаженими за кількістю маршрутів, що проходять через АПП є: Ягодин (Польща, 227 маршрутів), Краковець (Польща, 196 маршрутів), Шегіні (Польща, 147 маршрутів), Рава Руська (Польща, 110 маршрутів), Нові Яриловичі (Білорусь, 98 маршрутів).

Загалом через вказані пункти пропуску пролягає 1642 маршрути, розподіл яких за напрямками показано на рис. 3.

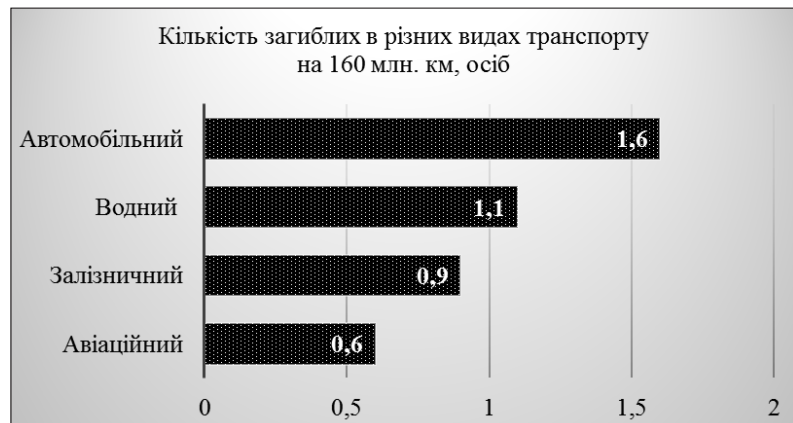

Рис. 1. Рівень безпеки різних видів транспорту, що використовуються в туризмі

Джерело: складено за [http://turvopros.com/samyiy-bezopasnyiy-vid-transporta-statistika/]

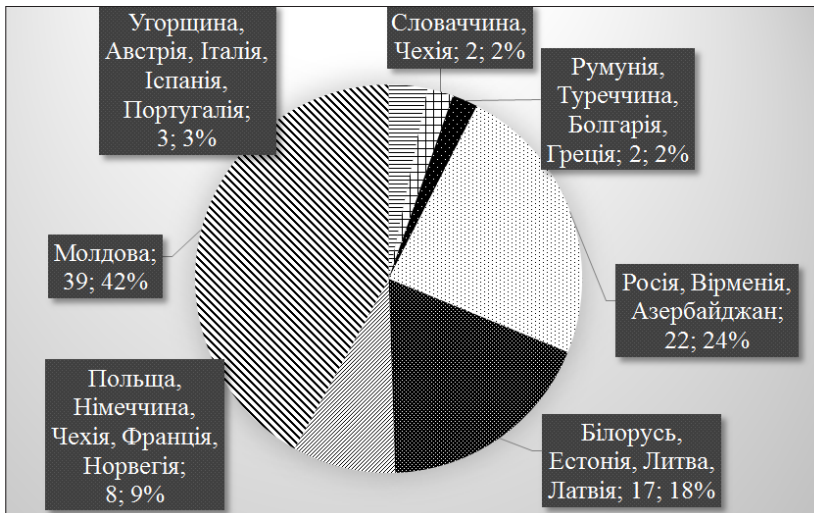

Рис. 2. Кількість АПП між Україною і сусідніми країнами станом на 30.01.2020 р.

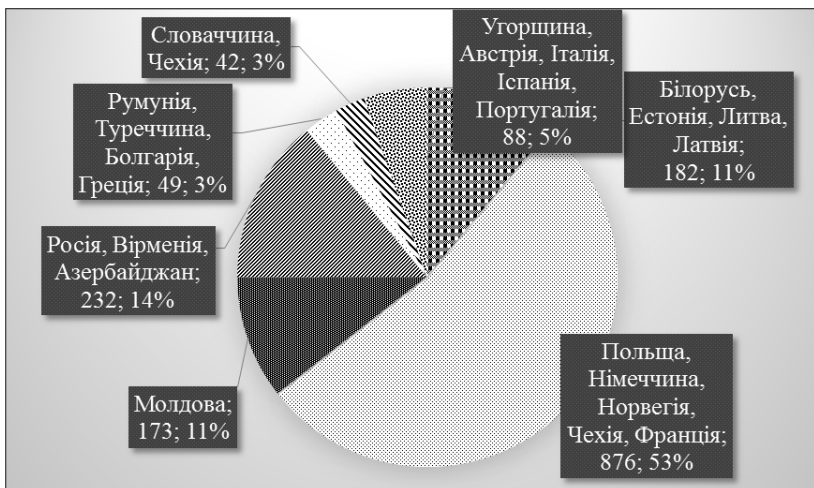

Рис. 3. Розподіл міжнародних автобусних маршрутів з України за напрямками станом на 30.01.2020 р.

Перші 5 країн – лідерів за кількістю автобусних маршрутів із України: Польща (677 маршрутів), Російська Федерація (225 маршрутів), Молдова (173 маршрутів), Чехія (142 маршрутів), Білорусь (140 маршрутів).

Одним з найбільших автобусних перевізників з України є «Ecolines» – оператор міжнародних автобусних перевезень в країнах Східної Європи. «Ecolines» працює на ринку міжнародних автобусних перевезень близько 20 років і пропонує найбільшу мережу маршрутів в країнах Балтії, Західної і Східної Європи [6].

В кінці 2019 р. на українському ринку стала працювати німецька транспортна компанія «FlixBus», що здійснює далекі пасажирські автобусні перевезення по всій Європі. Запуск в Україні автобусного маршруту, який буде обслуговуватися автобусами оператора «FlixBus» планувався навесні 2020 року. Зараз компанія «FlixBus» в Україні працює з компаніями-партнерами, а саме, продає тільки частину (20-30) місць в автобусах. Автобуси компаній-партнерів при цьому маркуються лише стікерами з логотипом «FlixBus». Компанія активно впроваджує цифрові технології в традиційній підході до організації автобусних подорожей:

онлайн-системи бронювання та продажу квитків, додаток FlixBus, безкоштовний Wi-Fi в автобусі та функції відстеження автобусів в режимі реального часу по GPS [7].

Протягом останніх п'яти в Україні почали працювати чеські компанії RegioJet і Leo Express. Компанія RegioJet здійснює перевезення з Мукачево або Ужгорода через Словаччину до Чеської Республіки з однією пересадкою, комбінуючи автобусний транспорт з поїздом. Тривалість такої поїздки – біля 14 годин, мінімальна вартість – 16,4 євро. Компанія Leo Express здійснює комбіновані перевезення із Львова, Мукачево, Ужгорода та Кошице із можливістю подальшої пересадки і відправлення у потрібному напрямку.

В Україні працює міжнародний онлайн-сервіс Busfor, який безпосередньо зв'язує пасажирів і автобусних перевізників. В даний час українські пасажирів можуть користуватися послугами компанії BlaBlaCar, в сервіс якої тепер входить і можливість бронювання поїздок в автобусах.

В той же час здійснюють рейси з України авіаційні лоукост-компанії: WizzAir (Угорщина), Ryanair (Ірландія), Air Arabia (ОАЕ), FlyDubai (ОАЕ), EstonianAir (Естонія), AegeanAir (Греція), Pegasus Airlines (Турція), Air Baltic (Латвія) і інші. В таблиці 1 наведено порівняльну характеристику пасажирських авіаційних і автобусних перевезень (час перевезення і ціна) за деякими європейськими напрямками з м. Київ.

Виходячи з даних, представлених в таблиці, можливо зробити наступний аналіз щодо ціни за напрямками:

– Київ – Варшава ціна на авіаційний квиток може бути не тільки вищою у порівнянні з автобусним (від 2% у Ryanair до 21% у Wizzair), але й меншою (на 18% у Ryanair і 15% у Wizzair);

– Київ – Прага в залежності від авіакомпанії ціна на авіаційний квиток може бути вищою автобусного на 27% (Czech Airlines) або нижчою майже на 30% за умови перельоту з пересадкою (Wizzair+ Ryanair);

– Київ – Краків ціна на авіаційний квиток польської компанії Buzz (дочірня авіакомпанія ірландського лоукостера Ryanair) на 40% нижча за ціну автобусного перевізника Ukrlines;

– Київ – Кельн авіаційна компанія Wizzair пропонує переліт за ціною майже в два рази (на 47%) меншу у порівнянні із ціною автобусного перевізника Elbrus-Trans;

– Київ – Дюссельдорф літаком (Wizzair + Eurowings) теж дешевший за автобус на 16%;

– Київ – Берлін – єдиний із напрямків, що досліджувались на обрану дату, з ціною авіаперельоту дорожче автобуса більше ніж в два рази. Скоріш за все це пов'язано із відсутністю лоукост-авіарейсів в цей день;

Таблиця 1

**Порівняння характеристик автобусних і авіаційних перевезень
за європейськими напрямками станом на 6.04.2020 р.***

Напрямок	Лоукост авіакомпанії			Автобусні компанії		
	Компанія	Час в дорозі	Ціна, грн	Компанія	Час в дорозі	Ціна, грн
Київ-Варшава	Wizzair	1год. 30 хв.	669	Elbrus-Trans	16 год. 15 хв.	550-790
	Ryanair	1 год.40 хв.	564			
Київ-Прага	Czech Airlines	2 год.10 хв.	2154	Elbrus-Trans	27 год. 55 хв.	1695
	Wizzair + Ryanair	8год. 20 хв.	1 197			
Київ-Краків	Buzz	1год. 40 хв.	564	Ukrlines	16 год. 30 хв.	930
Київ-Кельн	Wizzair	2 год. 45хв.	939	Elbrus-Trans	37 год. 25 хв.	1759
Київ-Дюссельдорф	Wizzair + Eurowing	16 год.	1 476	Elbrus-Trans	36 год. 35 хв.	1759
Київ-Берлін	Malta Air	2 год. 15хв.	762	Elbrus-Trans	25 год. 15 хв.	311
Київ-Вільнюс	MAU	1год. 15 хв.	993	Ecolines	13 год. 25 хв.	1000

* без урахування змін у з'язку із карантинними заходами

– Київ – Вільнюс – ціна на переліт з MAU практично співпадає із ціною на ціною на автобус компанії Ecolines.

Зауваження до проведеного аналізу можуть бути наступними:

1. Порівняння ціни автобусного перевезення з авіаційним проведено без урахування вартості багажу. Дійсно, авіаційні низькотарифні компанії до економ-тарифу включають перевезення тільки малої ручної поклажі (small bag), а за додатковий багаж треба доплатити. В той же час автобусні компанії використовують більш лояльні до пасажирів правила перевезення багажу. Наприклад, автобусна компанія Ecolines пропонує особливо вигідні умови перевезення багажу: у вартість квитка входить 2 одиниці багажу, якщо вага кожної одиниці не перевищує 30 кг, а також ручна поклажа вагою до 5 кг.

2. Час поїздки літаком суттєво менший навіть за умови наявності пересадки (табл. 1). Але авіаційні лоукост-компанії використовують другорядні невеликі аеропорти, розташовані досить далеко

від великих європейських міст, тож щоб дістатися до них потрібні додаткові витрати і грошей і часу.

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки: вагомі аргументи на користь вибору літака або автобусу для туристичної подорожі існують як для одного, так і для іншого виду транспорту. Безпека, рівень комфорту, співвідношення ціни і витрат часу – основні фактори, що впливають на вибір транспортного засобу. Туристи, які не потребують великої валізи і обізнані на тонкощах самотійного бронювання квитків, мають безумовну перевагу у порівнянні з тими, що подорожують з багажем і невпевнено користуються інтернет-сервісами. Мета подорожі – аргумент, який кожен турист формулює для себе особисто і теж суттєво впливає на вибір транспорту. Тож, за умови невпевненості у власній обізнаності щодо організації подорожі рекомендується звертатись до спеціалістів, зокрема, тих, що користуються сучасними технологіями динамічного пакетування.

Список літератури:

1. Мальська М.П., Антонюк Н.В. Міжнародний туризм і сфера послуг Київ, 2008. 661 с.
2. Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу. Київ, 2004. 272 с.
3. Коваль П.Ф., Алешугіна Н.О., Андреева Г.П., Зеленська О.О., Григор'єва Т.В., Пархоменко О.Г., Дудко В.Б., Михайловський М.О., Бондар С.І. В'їзний туризм. Ніжин, 2010. 304 с.
4. Герасименко В.Г., Замкова А.В. Організація транспортних подорожей і перевезень туристів. Харків, 2011. 111 с.
5. Семенов В.І. Особливості туристичних перевезень автомобільним транспортом в умовах сьогодення, XVIII Міжнародна науково-практична конференція молодих учених і студентів «Політ. Сучасні проблеми науки. Екологічна безпека», секція «Туризм», (Київ, 3-6 квітня 2018 р.). Київ, 2018.
6. Офіційний сайт ECOLINES-компанії перевізника. URL: <https://ecolines.net/ua> (дата звернення: 24.01.2020).
7. Офіційний сайт FlixBus – компанії перевізника. URL: <https://www.flixbus.ua/> (дата звернення: 09.01.2020).
8. AUTO Consulting Інформаційно-аналітична група. URL: <https://autoconsulting.ua/article.php?sid=45276> (дата звернення: 10.02.2020).

References:

1. Malska, M.P., & Antoniuk, N.V (2008). *Mizhnarodnyi turizm i sfera posluh* [International tourism and services]. Kyiv: Znannia. (in Ukrainian)
2. Malska, M.P., Khudo, V.V., & Tsybukh, B.I. (2004). *Osnovy turystychnoho biznesu* [Basics of tourism business]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury. (in Ukrainian)
3. Koval, P.F., Alieshuhina, N.O., Andrieieva, H.P., Zelenska, O.O., Hryhorieva, T.V., Parkhomenko, O.H., Dudko, V.B., Mykhailovskiy, M.O., & Bondar, S.I. (2010). *Viznyi turizm* [Inbound tourism]. Nizhyn. (in Ukrainian)
4. Herasyenko, V.H., & Zamkova, A.V. (2011). *Orhanizatsiia transportnykh podorozhei i perevezen turystiv* [Organization of transportation and transportation of tourists]. Kharkiv: Burun Knyha. (in Ukrainian)
5. Semeniuk, V.I. (2018). *Osoblyvosti turystychnykh perevezen avtomobilnym transportom v umovakh sohodennia* [Features of tourist transportations by motor transport in the present conditions]. XVIII Mizhnarodna naukovopraktychna konferentsiia molodykh uchenykh i studentiv «Polit. Suchasni problemy nauky. Ekologichna bezpeka», sektsiia «Turizm» (Ukraine, Kyiv, 6.04.2018).
6. ECOLINES (2020). URL: <https://ecolines.net/ua> (accessed: 24.01.2020).
7. FlixBus (2020). URL: <https://www.flixbus.ua/> (accessed: 09.01.2020).
8. AUTO Consulting (2020). URL: <https://autoconsulting.ua/article.php?sid=45276> (accessed:10.02.2020).